

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної
науки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Культура народів Центрально-Східної Європи новітньої доби

Освітня програма 032 “Історія і археологія” (перший (бакалаврський) рівень)
Спеціальність 032 “Історія і археологія”
Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
історії Центральної та Східної Європи і
спеціальних галузей історичної науки
Протокол № 1 від “26” серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Культура народів Центрально-Східної Європи новітньої доби
Викладач (-і)	Дебенко Василь Зіновійович, к. і. н., доц.
Контактний телефон викладача	(0342) 59-61-46, (050) 581 – 29 – 85
Е-mail викладача	vasyl.debenko@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити, 10 годин лекцій, 20 годин семінарських занять, 60 годин самостійної роботи
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю), або ж щосередини після занять з 13.30 до 17.00 в 621 аудиторії.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>"Культура народів Центрально-Східної Європи новітньої доби" є важливою складовою частиною загального курсу вітчизняної та світової історії. Хронологічно даний курс охоплює події з найдавніших часів до сучасності. Змістова лінія даного курсу спрямована на розвиток особистості, яка розуміє роль культури у формуванні мислення, усвідомлює зміни різних культур упродовж історичних епох, має уявлення про різноманіття культур та їх особливості, цінує свою культуру і культурну багатоманітність світу.</p> <p>"Культура народів Центрально-Східної Європи новітньої доби" – це дисципліна, яка вивчає політичні, соціокультурні, економічні процеси в конкретних формах і просторово-часових вимірах. Важливою особливістю курсу є те, що він зорієнтований на засвоєння і застосування студентами спеціальності «032 Історія та археологія» практичних навичок в системі музеєзнавства, охорони культурної спадщини та прикладних наукових дослідженнях.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета викладання дисципліни – засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за галуззю знань 03 Гуманітарні науки, спеціальністю 032 «Історія та археологія» з вибіркової дисципліни «Культура народів Центрально-Східної Європи новітньої доби»; опанування і застосування ключових теоретико-методологічних засад і методів вивчення та інтерпретації історичного минулого; формування інтегральної, загальних, фахових компетентностей, достатніх для ефективного розв'язування стандартних і нестандартних комплексних задач у професійній педагогічній діяльності в навчальних закладах середньої освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Основними завданнями вивчення дисципліни полягає у:</p> <ul style="list-style-type: none"> вихованні громадянської позиції, національної свідомості, розвитку світоглядних переконань студентів на основі осмислення ними історично сформованих культурних, релігійних та етнонаціональних традицій; розвитку вміння розуміти історичну обумовленість явищ і процесів сучасного світу, визначити власну позицію щодо навколишньої дійсності; засвоєнні системних знань про минуле європейських народів та їх державності; оволодіння вміннями і навиками пошуку, систематизації і комплексного аналізу історичної інформації; вдосконаленні елементів історичного мислення студентів. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та	

практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 6 Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК 9 Здатність бути критичним і самокритичним.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 2 Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

СК 9 Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10 Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати навчання

ПРН-1 Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН-2 Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН-3 Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.

ПРН-5 Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН-6 Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН-13 Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
6	032 Історія та археологія	3	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ до курсу. Джерела до вивчення історії новітньої культури народів Центрально -Східної Європи.	2	2	6
Тема 2. Основні напрями і тенденції розвитку культури XX ст.	-	2	6

Тема 3. Польська культура першої половини XX ст.			
Тема 4. Чеська культура першої половини XX ст.	-	2	6
Тема 5. Словацька культура першої половини XX ст.	2	2	6
Тема 6. Болгарська культура першої половини XX ст.		2	6
Тема 7. Розвиток культури і повсякденного життя балканських народів в першій половині XX ст.	2	2	6
Тема 8. Повсякденне життя та культура в Роки Другої світової війни.	2	2	6
Тема 9. Культура Польщі (друга пол. XX – поч XXI ст).	-	2	6
Тема 10. Чеська і Словацька культура (друга пол. XX – поч XXI ст).	2	2	6
Тема 11. Культура Болгарії (друга пол. XX – поч XXI ст).	-	2	6
ЗАГ:	10	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Шкала перерахування оцінок

Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
90-100	відмінно	5	A	зараховано
81-89	добре	4	B	
71-80			C	
61-70	задовільно	3	D	
51-60			E	
25-50 (50-100)	Допускається до здачі іспиту (виставляється залік)			
0-25 (0-50) (за роботу в семестрі)	незадовільно (оцінка автоматично виставляється у відомість)	2	FX	Не зараховано
Сума балів по талону № 1, 2 0-50	незадовільно	2	FX	
Сума балів по талону № 3 0-50	незадовільно	2	F	

Загальна система оцінювання курсу	Розрахунок максимальної підсумкової оцінки з навчальної дисципліни здійснюється згідно кредитно-модульної системи. Максимальна кількість балів, яку можуть одержати студенти під час виконання різних видів робіт становить до заліку:				
	Поточний контроль	Контрольна роботи	Колоквіум	Самостійна робота	Всього
	35 балів	30 балів	20 балів	15 балів	100 балів
Семінарські заняття (поточний контроль)	Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставлення балів від “1” до “5”. Позначення “0” виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через невідповідність, або через відсутність на занятті без поважної причини, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Підсумкова кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях				

	<p>визначається як середнє арифметичне помножене на коефіцієнт. Середнє арифметичне визначається як сума набраних студентом балів поділена на кількість занять, в яких він брав участь і був оцінений. При цьому відсутність студента на занятті без поважної причини враховується при вирахуванні середнього арифметичного. Кожен студент зобов'язаний взяти активну участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.</p> <p>Пропущене з поважних причин заняття студент може "відпрацювати" у формі, визначеній викладачем та кафедрою. При цьому виставлення оцінки не передбачається, але це відпрацьоване заняття не впливатиме на середній арифметичний бал студента. Як правило "відпрацювання" проходить у вигляді написання і захисту реферату на визначену викладачем тему (вимоги до додаткової реферативної роботи встановлюються викладачем та кафедрою окремо).</p>													
<p>Вимоги до контрольної роботи</p>	<p>Написання контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки при заліку. У випадку, якщо студент з якихось причин не написав контрольної роботи, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом на семестр з даної дисципліни. Такий студент має змогу скласти залік за талоном № 2, але для цього він повинен виконати передбачене кафедрою завдання.</p> <p>Контрольна робота передбачає формулювання 5 завдань: 2 теоретичних, 1 практичного (на знання історичних джерел), 1 знання термінів та 1 на знання хронології.</p> <p>Критерії оцінювання завдань на контрольній роботі (наведено максимальну кількість балів, яку можна здобути за відповідь на кожне завдання):</p> <table border="1" data-bbox="577 1218 1535 1438"> <thead> <tr> <th data-bbox="577 1218 1050 1254">Завдання</th> <th data-bbox="1056 1218 1535 1254">Кількість балів</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="577 1263 1050 1294">1 теоретичне</td> <td data-bbox="1056 1263 1535 1294">10 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="577 1303 1050 1335">2 теоретичне</td> <td data-bbox="1056 1303 1535 1335">10 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="577 1344 1050 1375">3 практичне</td> <td data-bbox="1056 1344 1535 1375">5 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="577 1384 1050 1415">4 знання термінів</td> <td data-bbox="1056 1384 1535 1415">3 бали</td> </tr> <tr> <td data-bbox="577 1424 1050 1438">5 знання хронології</td> <td data-bbox="1056 1424 1535 1438">2 бали</td> </tr> </tbody> </table>		Завдання	Кількість балів	1 теоретичне	10 балів	2 теоретичне	10 балів	3 практичне	5 балів	4 знання термінів	3 бали	5 знання хронології	2 бали
Завдання	Кількість балів													
1 теоретичне	10 балів													
2 теоретичне	10 балів													
3 практичне	5 балів													
4 знання термінів	3 бали													
5 знання хронології	2 бали													
<p>Колоквіум</p>	<p>Оцінювання рівня засвоєння цілого блоку питань, що виноситься на самостійне вивчення студентів відбувається у вигляді усного колоквіуму. Перелік питань додається.</p> <p>Критерії оцінювання колоквіуму (оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів)</p> <table border="1" data-bbox="577 1630 1535 1966"> <thead> <tr> <th data-bbox="577 1630 1050 1666">Критерії</th> <th data-bbox="1056 1630 1535 1666">Бали</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="577 1675 1050 1747">глибока, розгорнута відповідь зі знанням джерел та історіографії</td> <td data-bbox="1056 1675 1535 1747">16-20 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="577 1756 1050 1787">правильна стисла відповідь</td> <td data-bbox="1056 1756 1535 1787">12-15 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="577 1796 1050 1827">поверхова відповідь</td> <td data-bbox="1056 1796 1535 1827">8-11 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="577 1836 1050 1899">поверхова відповідь з наявністю окремих помилок</td> <td data-bbox="1056 1836 1535 1899">4-7 балів</td> </tr> <tr> <td data-bbox="577 1908 1050 1966">розкриття окремого аспекту питання</td> <td data-bbox="1056 1908 1535 1966">1-3 бали</td> </tr> </tbody> </table>		Критерії	Бали	глибока, розгорнута відповідь зі знанням джерел та історіографії	16-20 балів	правильна стисла відповідь	12-15 балів	поверхова відповідь	8-11 балів	поверхова відповідь з наявністю окремих помилок	4-7 балів	розкриття окремого аспекту питання	1-3 бали
Критерії	Бали													
глибока, розгорнута відповідь зі знанням джерел та історіографії	16-20 балів													
правильна стисла відповідь	12-15 балів													
поверхова відповідь	8-11 балів													
поверхова відповідь з наявністю окремих помилок	4-7 балів													
розкриття окремого аспекту питання	1-3 бали													
<p>Самостійна робота</p>	<p>Самостійна робота студента є основним видом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Метою самостійної роботи є вироблення студентами навичок і</p>													

	<p>вміння працювати з літературою, віднаходити головні, стержневі аспекти проблем, що потребують твердого засвоєння, здатності визначити свою позицію щодо дискусійних ідей чи концепцій і аргументовано її обґрунтувати.</p> <p>Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем, написання рефератів, підготовка реферативних матеріалів з наукових публікацій по важливих проблемах даної навчальної дисципліни.</p> <p>Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у вигляді та написання реферату.</p> <p>Критерії оцінювання реферату (оцінюється в діапазоні від 0 до 15 (10) балів)</p>	
	Критерії	Бали
	● глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	- 12-15 балів
	● обґрунтоване розкриття проблеми	- 9-11 балів
	● тема розкрита неповно	- 6-8 балів
	● реферат суто компілятивного рівня	- 3-5 балів
	● розкритий лише окремий аспект	- 1-2 бали

7. Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.

Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.

Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт.

Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.

Академічна доброчесність:

У Карпатському університеті навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент (-ка), повинні дотримуватися Положення про запобігання академічному плагіату (<http://surl.li/dztjc>), Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти (<http://surl.li/evnhu>), Кодексу честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/eonvn>).

У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти

заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна

1. Історія світової та української культури: Підручник для вищих закладів освіти / В.А.Греченко, І.В.Чорний, В.А.Кушнерук, В.А.Режко. – К.: Лієра ЛТД, 2005. – 464 с.
2. Культурологія: українська та зарубіжна культура: навч. посіб. / Закович М.М., Зязюн І.А. та ін.; за ред. М.М. Заковича – К.:Знання, 2007.– 567 с.
3. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури / В.С. Полікарпов. – К.: Знання, 2000. – 359 с.
4. Романенкова Ю.В. Історія пластичних мистецтв: навч. посіб. – К.:Книжкове вид-во НАУ, 2008. – 376 с.
5. Яртись А.В. Лекції з історії світової та вітчизняної культури / А.В. Яртись, М.В. Мельник. – Львів: Світ, 2005. – 568 с.

Додаткова

1. Алексієвець Л.М. Історія світової культури: навч. посіб. для студ. ВНЗ / Л. М. Алексієвець. - Ч. 2 : Від бароко до сучасності. - [Б. м.]: [б.в.], 2008. - 653 с.
2. Багацький В.В. Культурологія: історія і теорія світової культури ХХ ст. / В.В. Багацький, Л.І. Кормич. – К.: Кондор, 2007. – 302 с.
3. Богуцький Ю.П., Андрущенко В.П. та ін. Українська культура у європейському контексті. – К.: Знання, 2007. – 679 с.
4. Гаврюшенко, О. А. Історія культури : Навч.посібник / О.А. Гаврюшенко, В.М. Шейко, Л.Г. Тишевська ; Наук.ред.В.М.Шейко. — К. : Кондор, 2004. — 763с
6. Генік-Березовська З. Грані культур. Бароко, романтизм, модернізм / З. Генік-Березовська ; Пер. з чес. — К. : Гелікон, 2000. — 368с.
- 7.Еліаде М.Трактат з історії релігій / пер. з фр. Олексія Панича. – К.: Дух і Літера, 2016. – 520 с.
8. Історія європейської ментальності / За ред. П. Дінцельбахера. – Львів, 2004.
9. Історія світової культури: навч. посіб. / [М. В. Дедков та ін. ; під заг. ред. М. В. Дедкова]. - Запоріжжя : Дике Поле, 2009. - 376 с.
10. Історія української культури: Курс лекцій (під загальною редакцією доктора історичних наук С.О.Костишевої. – К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. – 334 с.
11. Історія української культури / В.П. Мельник, М.В.Кашуба, А.В. Яртись. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 482 с.
12. Історія української культури. Навч. посібник /за ред. В.А. Качкана. Київ: Просвіта, 2016. – 368 с.
13. Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посібник / Кер. авт. колективу Л. Левчук. – К., 1997
14. Єфименко В.В. Культура Відродження. Історія світової культури. - К., 1994.
15. Кордон М.В. Історія української культури. Київ. Просвіта, 2017. 336 с.
16. Корінний М.М. Короткий енциклопедичний словник з культури / М.М. Корінний, В.Ф. Шевченко. — К. : Україна, 2003. — 384с. 7
17. Культурологія / Під заг. ред. Горбача Н. – Львів, 2005.
18. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. 2-ге вид. // За ред. А. Яртися та В. Мельника. – Львів: Світоч, 2005. – 568 с
- 19.Ліндсей Д. Коротка історія культури. В 2-х томах: Пер. з англ. В. Т Л.Герасимчуків. – К.:

Мистецтво, 1995.

20. Людина і культура / за ред. Д. Шевчука. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2019. 224 с.
21. Мистецтво і епос. Культурологічний аспект. – К., 1991.
22. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. Київ. Центр навчальної літератури, 2020. 141 с.
23. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. – К., 2000. – 228 с.
24. Перегуда Є.В. Історія світової культури: навч. посіб. для студентів / Є. В. Перегуда, О. О. Коцюбанська, І. О. Бурда. - Київ : КНУБА, 2016. - 143 с.
25. Павлова О., Мельничук Т. Історія української культури. Київ. Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.
26. Подольська С., Лихвар В., Іванова К. Культурологія: Навч. посіб. – К., 2003.
27. Полікарпов В. С. Лекції з історії світової культури. К.: Знання, 2000. - 359 с.
28. Романюк М. М. Загальна і спеціальна бібліографія : навч. посібник для студ. 2-е вид., випр. Львів : Світ, 2003. 95 с.
29. Теорія та історія світової і вітчизняної культури. Курс лекцій. Київ: Либідь, 1993. - 390 с.
30. Сіверс В.А. Історія світової культури: навч. посіб. / В. А. Сіверс. - Ч. 1, 2. - Київ : НАКККіМ, 2017.
31. Хома І. Я. Історія української культури: навч. посібник / І. Я. Хома, А. О. Сова, Ж. В. Мина; за ред. І. Я. Хоми. Друге видання, доповнене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 356 с.
32. Чумаченко Б.М. Вступ до культурології античності. Стародавня Греція: Навч. Посіб / Б.М. Чумаченко. – К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2003. – 100 с.
33. Шалагінов Б.Б. Зарубіжна література від античності до початку ХІХ ст. – К.: Академія, 2004. – 360 с.
34. Шейко В.М. Історія української культури. Київ. Кондор, 2017. 271 с.
35. Шейко, В. М. Історія світової культури : Навч.посібник / В. М.Шейко, О. А. Гаврюшенко, О. В. Кравченко ; За ред.В.М.Шейко. — К.: Кондор, 2006. — 408с.
36. Шейко, В. М. Історія художньої культури : Підручник для студентів вищих навч.закладів мистецтв і культури.В 7-ми кн. Кн.3: Середньовіччя.Відродження / В. М. Шейко, О. А. Гаврюшенко, О. В. Кравченко. — Х. : ХДАК, 2001. — 190с.
- 37.Шейко, В. М. Історія художньої культури : Підручник для студентів вищих навч.закладів мистецтв і культури. В 7-ми кн. Кн.1:Первісність.Стародавній світ / В. М. Шейко, О. А. Гаврюшенко, О. В. Кравченко. — Х. : ХДАК, 1999. — 210с.
38. Шейко, В. М. Історія художньої культури : Підручник для студентів вищих навч.закладів мистецтва і культури.В 7-ми кн. Кн.2 :Візантія.Арабо-мусульманський світ. Китай. Японія / В. М. Шейко, О.А. Гаврюшенко, О. В. Кравченко. — Х. : ХДАК, 2001. — 182с.

1.

Викладач _____ Василь ДЕБЕНКО